

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ นอกเหนือธรรมชาติหรือที่เป็นสัญชาตญาณ การได้ศึกษาเรียนรู้จนถึงการพัฒนาศักยภาพของคนให้บรรลุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ระบบการศึกษาจะต้องให้เป็นระบบที่เปิดกว้างเป็นทางเลือกสูงสุด ในแง่กระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างความสามารถด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ การศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคน การศึกษาด้านบริหารธุรกิจ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสถาบันการศึกษาระดับสากลที่มีชื่อเสียง เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีการปรับตัวทั้งระบบ รวมทั้งศักยภาพการจัดการเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างกลมกลืนและสอดคล้อง สามารถรองรับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. <http://www.onec.go.th>. 2548)

หลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา จึงควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยอยู่เสมอ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคิดถึงวิธีที่จะพิจารณาตัดสินหลักสูตร หรือประสบการณ์ที่จัดขึ้นนั้นถูกต้องตามหลักการมากน้อยเพียงใด ย่อมจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ พิจารณา วิเคราะห์ ขั้นตอนต่าง ๆ มีข้อบกพร่องที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุดของหลักสูตร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 11 - 12) กล่าวว่าระบบการศึกษาเป็นระบบตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต เป็นระบบสังคมเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้คนในสังคมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทันโลกทันเหตุการณ์ หลักการจัดการศึกษาเน้นการศึกษาเพื่อมวลชน เน้นการเสมอภาคให้คนไทยในการเข้าเรียนและคุณภาพการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับหลักความมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงทางสังคมให้แก่ประเทศชาติอย่างถาวร หลักสูตรและการเรียนการสอนจะมีสากลสภาพ มีความทันสมัยใช้เทคโนโลยี วิทยาการต่าง ๆ เข้าช่วยในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องดำรงคุณภาพในการเรียนรู้จากคน

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้จัดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 และแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 12) ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรปริญญาโทมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับ อุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการ และวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพ ที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรุญความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการ ศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและ วิชาชีพ

2. โครงสร้างหลักสูตรปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือ แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมี การทำวิทยานิพนธ์ แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำ วิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

3. จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำ หลักสูตร มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

4. จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกสถาบันมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

5. ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาจารย์ 1 คนให้เป็น อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน 15 คน

6. คุณสมบัติของนักศึกษาปริญญาโท จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ให้ใช้เวลาการศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

7. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาต้องศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

8. การประกันคุณภาพของหลักสูตร อย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย การสนับสนุนและการให้คำปรึกษาแนะนำนักศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

9. การพัฒนาหลักสูตรให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 19-32)

ในปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้เสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการศึกษา โดยดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของสังคมอยู่ตลอดเวลา (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 2547 : 29)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของมหาบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารในระดับสูง จึงเปิดสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยมีปรัชญาของหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะมีความรู้ความเข้าใจอย่างพอเพียงในองค์ความรู้ทางธุรกิจ มีความรู้ด้านเชิงวิเคราะห์ เป็นผู้มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษ เพื่อสร้างความพร้อมในการปรับตัวเพื่อก้าวสู่การแข่งขันทั้งภายในและระหว่างประเทศ เป็นผู้รู้การเข้าสังคม และจรรยาบรรณในการเป็นผู้ประกอบการ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการบูรณาการของโลกธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อพัฒนาความเจริญเติบโตขององค์กรและประเทศ และเพื่อปมเพาะการพัฒนาองค์การธุรกิจที่ยั่งยืน (สถาบันราชภัฏเชียงราย. 2545 : 1)

หลักสูตร MBA ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เริ่มเปิดสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จนถึงปีการศึกษา 2548 เป็นจำนวน 3 ปี มีอาจารย์กับนักศึกษาจำนวน 359 คน แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรดังกล่าว ผลการศึกษาอิสระ เรื่อง การประเมินหลักสูตร MBA

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง) ตามความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง)
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงกระบวนการผลิตบัณฑิตหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลการประเมินหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตามความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูล ไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ทำให้ทราบความแตกต่างของความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง)
3. ข้อมูลจากการศึกษาสามารถเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการผลิตบัณฑิตหลักสูตร MBA ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
4. วิธีการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาและประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง) ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

ในการประเมินในครั้งนี้ ผู้ประเมิน ได้ดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam (เยาว์คี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2548 : 56-60; อ้างอิงจาก Stufflebeam. **Theory into Practice.** 1967 : Unpaged) โดยทำการประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย ส่วนบริบท (Context) ส่วนปัจจัยนำเข้า (Input) ส่วนกระบวนการ (Process) และ ส่วนผลผลิต (Product)

1. ด้านบริบท (Context) เป็นการประเมินความชัดเจน ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาวิชาของหลักสูตร
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินความเหมาะสมการจัดการเรียนป้จจัยที่เกื้อหนุนต่อการเรียนการสอนของหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา เครื่องมือสื่อการเรียนการสอน เอกสาร ตำรา การเรียนการสอน อุปกรณ์ และอาคารสถานที่
3. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินด้านความเหมาะสมด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การวัดและการประเมินผล
4. ด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินด้านความเหมาะสมในด้านคุณลักษณะของมหาบัณฑิตตามหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน ระยะเวลาที่ใช้ในการสำเร็จการศึกษา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านการใช้หลักสูตร

ขอบเขตด้านประชากร

ลักษณะของประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง

1. ผู้บริหารหลักสูตร MBA และอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร MBA มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 - 2548
3. นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระหว่างการทำการศึกษาอิสระในปีการศึกษา 2545 - 2548
4. ผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นหัวหน้า เพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร MBA ตามเพศ อายุ และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อหลักสูตร MBA แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินหลักสูตร MBA หมายถึง พิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตร MBA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ.2545 (ฉบับปรับปรุง) โดยใช้รูปแบบการประเมินในรูปแบบ CIPP-Model ประเมินด้านบริบท (Context) ด้านนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

หลักสูตร MBA หมายถึง หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545)

ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มหาบัณฑิต นักศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต ดังต่อไปนี้

ผู้บริหารหลักสูตร หมายถึง คณะกรรมการดำเนินงานบริหารหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนมหาบัณฑิต หลักสูตร MBA มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 - 2547

มหาบัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร MBA มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 - 2548

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่มีสภาพเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2545 - 2548

ผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง ผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน หรือผู้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สามารถประเมินคุณภาพการทำงานของมหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้

บริบท (Context) หมายถึง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ และจริยธรรมทางธุรกิจ

ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง เนื้อหาวิชา แผนการเรียน อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาหลักสูตร MBA มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กระบวนการจัดดำเนินการเรียนการสอน (Process) หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ และสื่อการเรียนการสอน ของหลักสูตร MBA มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลผลิต (Product) หมายถึง มหาบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามหลักสูตร MBA และนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน